



Україна у фокусі

19 – 25 травня

2014 року





ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>5</i>
<i>ПЕРЕМОГА ПЕТРА ПОРОШЕНКА: ЧОГО ЧЕКАТИ ВІД НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА?.....</i>	<i>5</i>



I. Огляд політичних подій за тиждень

19
травня

Президент компанії СКМ Рінат Ахметов закликав робітників своїх підприємств вийти на попереджувальний страйк проти сепаратизму. Він також наголосив, що категорично проти так званої Донецької народної республіки.

Парламент самопроголошеної Луганської народної республіки ухвалив припинити підготовку до організації і проведення виборів президента України на території ЛНР. Парламентарії також вирішили «вважати незаконною всю передвиборну агітацію».

Президент Росії Володимир Путін наказав відвести війська від кордонів з Україною, що брали участь у навчаннях в Ростовській, Білгородській і Брянській областях. Щоправда, увечері Адміністрація президента США Барака Обами заявила про те, що ще не отримала даних, що свідчать про відведення російських військових від кордону з Україною.

20
травня

Народні депутати ухвалили «Меморандум порозуміння і миру». За прийняття цього рішення проголосували 252 народні депутати, водночас фракції КПУ та «Свободи» не голосували. Відповідно до документа, поруч із конституційним статусом української мови як державної, Верховна Рада забезпечить гарантування статусу російської мови. Держава також гарантуватиме підтримку мов національних меншин у місцях їх компактного проживання. Зокрема, було внесено твердження про сприяння проведенню виборів президента 25 травня.

21
травня

Представники самопроголошеної Донецької народної республіки закликали Ріната Ахметова схаменутися і визнати, що ДНР – «це простий народ».

22
травня

У бою під містом Волновахою внаслідок нападу сепаратистів на блок-пост українських військових загинуло щонайменше 16 солдатів. Про це повідомив перший заступник міністра охорони здоров'я Руслан Салютін. Це найбільша втрата урядових військ від початку антитерористичної операції на Сході.

Самопроголошений спікер Верховної ради Донецької народної республіки Денис Пушилін зачитав звернення до президента Російської Федерації, а також низки державних структур Росії з проханням ініціювати питання про визнання суверенітету та незалежності ДНР.

У Луганській області сепаратисти захопили всі шахти компанії «Лисичанськвугілля», вимагаючи видачі вибухівки.



23
травня

Прокурор самопроголошеної Донецької народної республіки Равіль Халіков порушив кримінальну справу проти бізнесмена Ріната Ахметова. Йому інкримінують дві статті – за несплату податків і спробу повалення влади.

Відповідальність за напад на військовий блок-пост під містом Волновахою, де загинуло 16 бійців, узяли на себе бойовики самопроголошеної Донецької народної республіки.

25
травня

В Україні відбулися позачергові вибори Президента. За даними Національного екзит-полу'2014, який провели фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва», Київський міжнародний інститут соціології (КМІС) та Центр Разумкова, лідером перегонів вийшов Петро Порошенко, за якого проголосували 55,7% виборців. За Юлію Тимошенко проголосували 12,8%, Олега Ляшка – 8,1%, Анатолія Гриценка – 6,3%, Сергія Тігіпка – 4,8%.

Центральна виборча комісія визнала вибори Президента України такими, що відбулися. За даними ЦВК, явка виборців на дільниці по Україні сягає 61%.



II. Аналітична довідка

ПЕРЕМОГА ПЕТРА ПОРОШЕНКА: ЧОГО ЧЕКАТИ ВІД НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА?

25 травня в Україні відбулися позачергові президентські вибори. Повноцінне голосування пройшло в усіх регіонах України за винятком Донецької та Луганської областей, де внаслідок захоплення виборчих дільниць і перешкоджання роботі комісій озброєними сепаратистами свій голос на виборах змогли віддати лише незначна частка місцевих жителів. Згідно з результатами Національного екзит-полу'2014, який провели Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва», Київський міжнародний інститут соціології та Центр Разумкова, Петро Порошенко переміг уже в першому турі, здобувши 55,7% голосів виборців. Друге місце посіла Юлія Тимошенко з 12,8%, третє – Олег Ляшко з 8,1%. Дані екзит-полу в цілому збіглися з офіційними результатами, оприлюдненими Центральною виборчою комісією (ЦВК): за підсумками обробки 75% бюлетенів Порошенко набрав 54% голосів виборців. Офіційна явка становила 60,29%.

*Чому українські виборці обрали Петра Порошенка вже в першому турі?
Чого можна чекати від нового президента?*

Хто переміг і хто програв

Президентські вибори 2014 р. були унікальними в історії незалежної України – передусім внаслідок того, що вони відбулися в результаті втечі попереднього президента та проходили в умовах бойових дій на території кількох областей. Останнє, зрештою, стало основною причиною того, що президента вдалося обрати в один тур. З одного боку, зростання підтримки Петра Порошенка стало очевидним відразу після завершення революційних подій на Майдані в кінці лютого, в результаті яких майбутній президент зумів перехопити значну частку суспільної підтримки в трьох опозиційних лідерів – Арсенія Яценюка, Віталія Кличка й Олега Тягнибока – які зазнали серйозних репутаційних втрат під час акцій протесту. Другим важливим компонентом перемоги Порошенка стала його домовленість із Кличком щодо зняття останнього з

виборчих перегонів, яке, скоріше за все, було узгоджено з тінювим спонсором Кличка – олігархом Дмитром Фірташем. Завершальним акордом стало оприлюднення результатів кількох соціологічних опитувань, які вказали на великі шанси Порошенка перемогти вже в першому турі. На такому тлі певна частина виборців (яка, вочевидь, стала критичною) ухвалила рішення віддати свій голос за Порошенка, аби завершити вибори в один тур і таким чином виграти час для нейтралізації озброєних сепаратистів на сході країни.

Якщо Порошенко може сприймати вибори як справжній триумф, то для колишнього прем'єр-міністра і політичного в'язня Юлії Тимошенко вони загрожують стати початком кінця політичної кар'єри. Єдиним її шансом повернутися на перші ролі великої політики будуть імовірні позачергові парламентські



вибори, на яких Тимошенко може використати опозиційну вже до нового президента риторику, аби повернути бодай частину втраченої підтримки. «Бронзовий призер» президентських перегонів Олег Ляшко, у свою чергу, отримав перспективу створення власної політичної сили, спираючись на свій президентський рейтинг. Втім, зважаючи на недостатньо самостійний характер Ляшка, який ще донедавна перебував під фактичним контролем колишнього голови президентської адміністрації Сергія Львовичкіна, його партійний проект ризикує перетворитися на одноразову ініціативу без шансів на повторення успіху. Трохи кращими справи можуть бути в Анатолія Гриценка, який здатен зібрати однодумців, однак для успішного ведення партійної політики йому все

ще варто навчитися командній роботі. Вибори також окреслили коло політиків і політичних сил, які зазнали повного фіаско. Це, передусім, стосується Партії регіонів, яка без Віктора Януковича ризикує опинитися за бортом наступного парламенту, «Свободи» і її лідера Олега Тягнибока, які цілковито втратили кредит довіри, наданий їм на парламентських виборах 2012 р., і Комуністичної партії Петра Симоненка, яка наближається до червоної лінії, за якою її чекатиме політичне небуття. Слабким став результат і для экс-регіонала Сергія Тігіпка, якому цього разу не вдалося експлуатувати свій імідж «третьої сили» і чий потенційний партійний проект, вочевидь, чекатиме така сама доля, як і його попередніх партій – перетворення на сателіта потужнішої політичної сили.

Новий президент – стара політика

Ще одна особливість президентських виборів 2014 р. полягала у двоякому ставленні виборців до їхнього майбутнього переможця. З одного боку, частина виборців віддала свої голоси за Порошенка, сподіваючись на його рішучі дії щодо відновлення порядку на Донбасі та реалізації реформ, поставлених на порядок денний учасниками Майдану. З іншого боку, зважаючи на досвід і попередню політичну кар'єру Порошенка, так само багато українців не плекали надто райдужних надій щодо нового президента, розуміючи, що він потребуватиме постійного суспільного контролю за своєю діяльністю. Більше того, перші заяви Порошенка після оголошення результатів екзит-полу дали ще одне підтвердження того, що вірогідність

серйозної зміни політичного курсу країни не надто висока.

Мова йде, перш за все, про спроби нейтралізувати озброєних сепаратистів та повернути контроль центральної української влади над Донбасом. Цілком імовірно, що антитерористична операція (АТО) в цьому регіоні продовжиться у тому самому форматі, що й раніше, а влада й надалі намагатиметься поєднувати військові дії з переговорами з поміркованим крилом сепаратистів. Водночас, зважаючи на відмову Москви від прямої підтримки сепаратистів, шанси на кінцевий успіх АТО суттєво зросли, хоча спрогнозувати час і жертви, які для цього знадобляться, поки важко. Показовими моментами стали також швидке визнання офіційною Москвою результатів



виборів в Україні, з одного боку, та обіцянка Порошенка найближчим часом відвідати російську столицю, з іншого. Це вказує на високу вірогідність того, що Порошенко поєднуватиме жорстку риторику з російського питання (зокрема, щодо приналежності Криму) зі спробами налагодити консенсусні відносини з Росією. Така стратегія, зрозуміло, викликатиме багато запитань: зокрема, наскільки доцільно намагатися будувати конструктивні відносини з державою-агресором і чи не означатиме це відновлення практики двосторонніх корупційних домовленостей, поширеної за часів усіх чотирьох попередніх президентів.

На внутрішній арені перемога Порошенка, вочевидь, лише закріпить тенденції, які розпочалися після втечі Януковича. Уже зрозуміло, що уряд Яценюка лишиться при владі, а в парламентська більшість навряд чи зазнає серйозних пертурбацій – зважаючи на хороші зв'язки Порошенка з більшістю ключових політичних акторів, очікувати радикального переділу політичного поля не варто. Новий президент, вочевидь, намагатиметься зайняти найбільш зручну для себе нішу – політичного арбітра, який буде дещо дистанціюватися від уряду, покладаючи на останнього завдання справлятися з перепадами суспільного настрою. Очевидно, що Порошенко не втручатиметься в діяльність Кабінету міністрів так, як це робив Янукович, однак пробуватиме, скоріше за все, визначати основні засади державних політик. Зважаючи на дещо розбалансовану конституційну модель, яка діє зараз, це може відродити конфлікти між

президентом і прем'єр-міністром зразка 2006–2009 рр., однак наразі обидва політики, які обіймають ці посади, скидаються на більш здатних до компромісів. Мало того, поступова втрата контролю над «Батьківщиною» з боку Тимошенко також нівелюватиме потенціал конфлікту всередині владної команди, змушуючи екс-прем'єрку більш приземлено оцінювати свої можливості конкурувати з новим президентом. Найбільша інтрига полягатиме в тому, чи захоче і чи зможе Порошенко виконати свою виборчу обіцянку і провести позачергові парламентські виборів, які здатні суттєво порушити існуючий баланс сил. Зрештою, не менш важливим є й те, що президентство Порошенка має стати ще одним тестом на зрілість для українського громадянського суспільства. З одного боку, відсутність «нових облич» на президентських виборах і перемога політика-бізнесмена з далекою від бездоганної репутацією можна сприймати як невдачу Майдану. Однак справжньою перевіркою стане здатність громадян постійно контролювати нового президента і змушувати його відповідати за свої вчинки. Іншими словами, здатність Порошенка змінити якість української політики і наблизити її до демократичних стандартів на пряму залежатиме від контролю за його діями з боку громадянського суспільства. У цьому контексті сам факт проведення чесних президентських виборів в умовах бойових дій і агресії країни-сусіда вже можна вважати великим досягненням. Здатність громадян зробити нового президента відповідальним за всі свої кроки перед суспільством може стати наступним досягненням.



Висновки

Таким чином, президентські вибори в Україні відбулися і пройшли загалом у демократичний спосіб – попри те, що в Донецькій і Луганській областях більшість виборців не змогли відвідати дільниці. Чесність підрахунку голосів підтвердили дані Національного екзит-полу, які в цілому збіглися з офіційними результатами ЦВК і вказали на перемогу Петра Порошенка в першому турі.

Зважаючи на суспільні настрої напередодні виборів, після своєї перемоги Порошенко отримав від українського суспільства серйозний кредит довіри і водночас пильну увагу за своїми діями. Втім, найближчим часом прогнозувати будь-які кардинальні зміни від нового президента важко. У зовнішній політиці Порошенко, вочевидь, намагатиметься повернути Росію за стіл переговорів, хоч і використовуватиме жорстку риторичку щодо неї. У внутрішньополітичних процесах можна очікувати помірну конкуренцію між президентом і прем'єром за контроль над виконавчою владою, яка обмежуватиметься консенсусним характером їхньої поведінки. Поза тим, реформаторський потенціал Порошенка залежатиме великою мірою від здатності громадянського суспільства постійно контролювати його діяльність і за потреби чинити на нього потужний тиск.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Юлія Ільчук

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук
